

Павленко Віта Віталіївна доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0001-8528-4054>

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО- УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА (НА ПРИКЛАДІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИШИВКИ)

Анотація. У статті розкрито аспекти розвитку креативності учнів на заняттях освітньої галузі «Технології» засобами декоративно-ужиткового мистецтва на прикладі технології вишивки. Актуальність дослідження зумовлена потребою сучасної школи у формуванні творчої, ініціативної, здатної до самовираження особистості, що відповідає вимогам оновленого змісту технологічної галузі. На основі аналізу психолого-педагогічної та методичної літератури уточнено сутність поняття «креативність», визначено її роль у структурі особистісного розвитку учнів та обґрунтовано потенціал предмета «Технології» для формування творчого мислення.

Встановлено, що декоративно-ужиткове мистецтво, зокрема вишивка, є ефективним засобом розвитку креативності завдяки поєднанню практичної діяльності, художньо-естетичного змісту, національно-культурних традицій і можливостей для індивідуального творчого самовираження. Розроблено та експериментально перевірено методику розвитку креативності учнів засобами вишивки, яка передбачає використання творчих проєктів, індивідуального дизайну виробів, навчання основних технік вишивання, застосування візуальних і цифрових ресурсів, проведення майстер-класів та презентацію учнівських робіт. Представлено результати педагогічного експерименту, які засвідчили позитивну динаміку показників креативності учнів експериментальної групи за критеріями швидкість, гнучкість, оригінальність та розробленість.

Доведено, що впровадження засобів декоративно-ужиткового мистецтва у зміст технологічної освіти сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, розвитку творчого потенціалу школярів та формуванню їхньої готовності до продуктивної практичної діяльності.

Ключові слова: освітня галузь «Технології», засоби декоративно-ужиткового мистецтва, розвиток креативності, вишивка, заклад загальної середньої освіти.

Pavlenko Vita Vitalievna Doctor of Pedagogical Sciences, Docent, Professor of the Department of Professional and Pedagogical, Special Education, Andragogy and Management, Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0001-8528-4054>

DEVELOPING STUDENTS' CREATIVITY THROUGH DECORATIVE AND APPLIED ARTS (USING EMBROIDERY AS AN EXAMPLE)

Abstract. This article explores the methodological aspects of fostering students' creativity in "Technology" classes through decorative and applied arts, using embroidery as an example. The relevance of the study stems from the need of modern schools to foster creative, proactive, and self-expressive individuals who meet the requirements of the updated curriculum for technology education. Based on an analysis of psychological, pedagogical, and methodological literature, the essence of the concept of "creativity" is clarified, its role in the structure of students' personal development is defined, and the potential of the "Technology" subject for fostering creative thinking is substantiated.

It has been established that decorative and applied arts, particularly embroidery, are an effective means of developing creativity due to the combination of practical activities, artistic and aesthetic content, national and cultural traditions, and opportunities for individual creative self-expression. A methodology for developing students' creativity through embroidery has been developed and experimentally tested; it involves the use of creative projects, individual product design, instruction in basic embroidery techniques, the application of visual and digital resources, the conduct of master classes, and the presentation of student work. The results of the pedagogical experiment are presented, which demonstrated a positive trend in the creativity indicators of students in the experimental group according to the criteria of speed, flexibility, originality, and elaboration.

It has been proven that incorporating elements of decorative and applied arts into the curriculum of technology education contributes to improving the effectiveness of the educational process, developing students' creative potential, and preparing them for productive practical activities.

Keywords: «Technology» educational field, decorative and applied arts, creativity development, embroidery, general secondary school.

Постановка проблеми. Нові погляди на освітній процес у закладах загальної середньої освіти мають вплив на викладання трудового навчання та технологій та потребують від учителів їх розуміння, сприйняття, свідомого застосування ефективних методів їх реалізації. Одним із головних завдань технологічної галузі є розвиток креативності особистості. Ця освітня галузь

ISSN 2786-6025 Online

сприяє підготовці учнів до майбутнього трудового шляху через проектно-технологічний підхід у реаліях сучасного інформаційного та технологічного суспільства.

Особливої актуальності проблема розвитку креативності набуває в умовах реформування національної системи освіти та впровадження нових освітніх стандартів, які акцентують увагу на формуванні наскрізних умінь, серед яких важливе місце посідають ініціативність, підприємливість, інноваційність, вміння працювати в команді, здатність до самовираження та творчого пошуку. У цьому контексті креативність розглядається не лише як індивідуальна психологічна властивість, а як інтегральна властивість особистості, що виявляється у здатності до створення нового, нестандартного, суспільно або особистісно значущого результату.

Значний потенціал для розвитку креативності має освітня галузь «Технології», зокрема за умови використання засобів декоративно-ужиткового мистецтва, які створюють сприятливі умови для творчого самовираження, розвитку уяви, естетичного смаку та здатності до створення оригінального продукту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку креативності учнів на уроках технологій є актуальною в сучасній педагогічній науці, оскільки пов'язана з формуванням творчої особистості, здатної до самостійного мислення, продуктивної діяльності та нестандартного розв'язання практичних завдань. Розвиток креативності висвітлювали у своїх працях українські науковці: О. Антонова, М. Бойченко, І. Гриненко, В. Моляко, І. Подорожна, С. Сисоєва, В. Фрицюк та ін. Сучасні науковці в технологічній галузі, які обґрунтували значення інноваційних педагогічних технологій трудового навчання: А. Варивончик, К. Васильєва, О. Бованенко, І. Волощук, О. Коберник, О. Коваленко, Л. Оршанський, О. Отич, М. Піддячий, В. Сидоренко, В. Тищенко, В. Титаренко та ін.

Важливим засобом розвитку креативності виступає декоративно-ужиткове мистецтво, яке поєднує естетичний, культурний і практичний компоненти навчальної діяльності.

Українські дослідники приділяють значну увагу проблемі розвитку креативності учнів засобами декоративно-ужиткового мистецтва. У своїх працях О. Бованенко аналізує використання декоративно-прикладного мистецтва як засобу формування художньо-естетичної культури здобувачів освіти; О. Отич акцентує на ролі мистецтва у становленні індивідуальності педагога; О. Кудря розглядає дисципліну «Декоративно-прикладна творчість» як інструмент розвитку професійних компетентностей студентів; О. Букатова досліджує значення рукоділля для формування творчого потенціалу майбутніх учителів технологій, а В. Титаренко зосереджується на творчих проєктах,

пов'язаних із народними промислами, та їхньому впливі на художньо-естетичну підготовку майбутніх педагогів трудового навчання.

У статті К. Васильєва акцентує увагу на народних декоративних розписах і орнаментах та їх ролі як візуальної мови у сучасному декоративно-прикладному мистецтві та дизайні. Це розширює можливості використання традиційних орнаментальних мотивів у змісті уроків технологій та сприяє розвитку композиційного мислення, асоціативності та індивідуального стилю учнів [3, С. 16–18]. А. Варивончик у працях аналізує еволюцію, регіональні особливості та семантику української вишивки в одязі протягом ХХ століття [1]. О. Коваленко обґрунтовує роль декоративно-прикладного мистецтва як ефективного засобу розвитку творчого потенціалу старшокласників. Розкриває педагогічні умови та методики, що сприяють формуванню художньо-творчих здібностей через практичну діяльність, традиційні народні ремесла та індивідуальний творчий підхід, розвиваючи естетичний смак та креативність [4].

Усі ці наукові роботи об'єднує спільна ідея: декоративно-ужиткове мистецтво виступає важливим засобом розвитку креативності здобувачів освіти.

Аналіз літературних джерел свідчить, що проблемі розвитку творчого потенціалу учнів, їх креативності присвячено значну кількість досліджень. Однак у відомій нам літературі недостатньо досліджено питання, що стосуються можливості розвитку креативності учнів на заняттях предмета «Технології» засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Таким чином, в результаті аналізу визначаємо протиріччя між:

- сучасними умовами життя, які вимагають від людини творчих, нестандартних рішень та недостатньою відпрацьованістю питання розвитку креативності учнів у ЗЗСО;
- необхідністю вирішувати завдання, пов'язані з розвитком креативності школярів та відсутністю положень щодо розвитку креативності учнів старших класів на заняттях предмета «Технології»;
- між традиційними засобами, методами навчання школярів та необхідністю використання нових педагогічних технологій, спрямованих на розвиток креативності учнів;
- наявними у змісті предмета технології можливостями для розвитку креативності учнів та недостатнім використанням у цьому процесі засобів декоративно-ужиткового мистецтва.

Виявлені протиріччя визначають проблему педагогічного дослідження, що полягає у визначенні, розробці та реалізації методики, що сприяє розвитку креативності учнів у процесі навчання технологій засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

ISSN 2786-6025 Online

Мета статті – експериментально перевірити методику розвитку креативності учнів на заняттях предмета «Технології» засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У психолого-педагогічних дослідженнях існує значна кількість наукових підходів до трактування поняття «креативність». Дослідники і теоретики розвивають різні моделі та концепції для розуміння цього явища. Креативність – це здатність генерувати нові ідеї або концепції, розв'язувати проблеми, а також створювати чи виражати щось нове та оригінальне в різних сферах суспільного життя, таких як мистецтво, наука, освіта, бізнес чи повсякденний побут [5, С. 270].

Шкільний вік є особливо сприятливим періодом для розвитку креативності, оскільки саме в цей час здобувачі освіти активно формують світоглядні орієнтири, розвивають рефлексивне мислення, здатність до самоаналізу, самостійного вибору та проєктування власної діяльності. Учні виявляють підвищений інтерес до самореалізації, творчого самовираження, пошуку індивідуального стилю діяльності, що створює сприятливі умови для цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток їхнього креативного потенціалу [6, С. 89].

Не менш важливим є те, що освітня галузь «Технології» створює умови для інтеграції знань із різних освітніх напрямів: мистецтва, математики, інформатики, креслення, природничих дисциплін, побутової культури, дизайну та ін. Така міжпредметна взаємодія розширює можливості учнів для творчого мислення, допомагає бачити зв'язки між різними явищами, переносити знання в нові ситуації, комбінувати відомі способи діяльності та створювати нові нестандартні рішення. Саме інтегрований характер предмета «Технології» сприяє розвитку цілісного бачення світу та формуванню в учнів здатності до творчого конструювання власної діяльності.

Зміст предмета «Технології» охоплює широкий спектр навчально-практичних дій, пов'язаних із проєктуванням, моделюванням, конструюванням, добором матеріалів, технологічних операцій, інструментів і способів оздоблення виробів. У процесі навчання учні не лише засвоюють відомості про властивості матеріалів, технології їх обробки, принципи побудови виробів і правила безпечної праці, а й навчаються застосовувати ці знання в умовах реальної діяльності, створюючи власні вироби. Така практико-орієнтована спрямованість предмета забезпечує умови для переходу від репродуктивного засвоєння знань до їх творчого використання, що є важливою передумовою розвитку креативності.

Розвиток креативності учнів на заняттях предмета «Технології» може бути ефективним завданням, оскільки цей предмет в основному спрямований на розвиток практичних та технічних навичок, а також мислення школярів. З

метою розвитку креативності учнів на уроках технологій доцільно використовувати такі методичні *підходи*: задавати творчі проєктні завдання, які передбачають створення функціональних або естетичних продуктів; ставити перед учнями завдання, що вимагають творчого підходу до розв'язання проблем та завдань; заохочувати обговорення та обмін ідеями щодо можливих варіантів вирішення; дозволяти учням проводити експерименти, тестування та дослідження для знаходження нових рішень; стимулювати створення комплексних проєктів на основі міжпредметних зав'язків; залучати сучасні технології, такі як комп'ютерне програмування, виготовлення за допомогою 3D-друку тощо; стимулювати учнів до самостійного вибору проєктів та напрямку свого дослідження (табл. 1).

Загальний підхід має бути гнучким та сприяти розвитку креативності кожного учня. Важливо створювати атмосферу, де помилки вважаються частиною власного вдосконалення, ідеї заохочуються, а учні відчувають свою важливість у творчому процесі.

Таблиця 1.

Способи розвитку креативності учнів на заняттях предмета «Технології»

№з/п	Спосіб	Методичні рекомендації
1.	Стимулювання допитливості	<ul style="list-style-type: none"> – Запроваджуйте на уроках розв'язання учнями реальних технічних проблем; – заохочуйте їх ставити запитання та проводити дослідження для знаходження відповідей.
2.	Використання творчих завдань	<ul style="list-style-type: none"> – Запрошуйте учнів придумувати та реалізовувати власні ідеї проєктів, моделей; – задавайте завдання, які стимулюють нестандартний підхід до їх виконання.
3.	Застосування сучасних технологій	<ul style="list-style-type: none"> – Інтегруйте в освітній процес сучасні інструменти та технології, які можуть сприяти творчому розвитку учнів; – дайте їм можливість використовувати програми для 3D-моделювання, веб-розробки, графічного дизайну тощо.
4.	Заохочення співпраці	<ul style="list-style-type: none"> – Організуйте проєкти, які вимагають співпрацю та обмін ідеями; – встановіть командні завдання, щоб учні навчалися працювати разом для досягнення спільної мети.

№з/п	Спосіб	Методичні рекомендації
5.	Здійснення зворотного зв'язку	<ul style="list-style-type: none"> – Заохочуйте обговорення та обмін думками щодо проєктів; – надавайте конструктивний зворотний зв'язок, який сприяє подальшому розвитку творчості та креативності.
6.	Створення середовища для експериментів	<ul style="list-style-type: none"> – Дозволяйте учням випробовувати різні підходи та методи; – створюйте безпечне середовище, де вони можуть ризикувати та намагатися виконати щось нове.
7.	Залучення професіоналів	<ul style="list-style-type: none"> – Запрошуйте фахівців технологічної галузі для лекцій, майстер-класів або обговорень; – покажіть учням як працюють люди в промисловості.
8.	Використання засобів навчання	<ul style="list-style-type: none"> – Організуйте освітній процес на основі різних сучасних засобів навчання, зокрема засобів декоративно-ужиткового мистецтва.

Засоби навчання в педагогіці розглядаються як матеріальні, інформаційні та дидактичні ресурси, що забезпечують засвоєння знань, формування вмінь і навичок та активізацію пізнавальної діяльності учнів. Засіб навчання – це будь-який матеріал, інструмент, обладнання, програма, методика чи ресурс, які використовують для передачі інформації та сприяють процесу навчання та засвоєння знань, умінь і навичок [7].

У межах предмета «Технології» засоби навчання виконують не лише навчальну, а й розвивальну функцію, оскільки безпосередньо впливають на характер практичної та творчої діяльності школярів. Декоративно-ужиткове мистецтво є ефективним засобом розвитку креативності, оскільки поєднує естетичну виразність, культурний зміст і практичну спрямованість. Його використання на уроках технологій сприяє розвитку креативної уяви, образного мислення, естетичного смаку, самостійності та здатності до створення оригінальних виробів. Ми акцентуємо увагу на одному з видів декоративно-прикладного мистецтва – вишивці. Мистецтво вишивки полягає в тому, щоб використовувати голку та нитки для створення орнаментів, зображень або різних візерунків на текстильних основах, таких як тканина чи канва.

Для навчання вишивки використовуються різноманітні засоби, що допомагають учням засвоювати техніку вишивки та розвивати їхні вміння та творчі здібності, а саме: нитки та тканини; вишивальні голки; рисунки та схеми для вишивання; обручі та гудзики для вишивання; підручники та посібники з

вишивки; онлайн-ресурси; вишивальні набори; плакати та ілюстрації та ін. Встановлено, що засоби декоративно-ужиткового мистецтва можуть мати значний вплив на розвиток креативності учнів на уроках технологій. Основна педагогічна сутність використання цих засобів полягає в тому, що вони стимулюють творчість, сприяють розвитку різних навичок та властивостей, які є важливими для розкриття креативного потенціалу учнів. Загальний підхід повинен бути спрямований на створення стимулюючого середовища, де учні мають можливість експериментувати, творити та розвивати свої творчі здібності.

Використання основних засобів навчання забезпечує формування технічних умінь, розвиток композиційного бачення, креативного мислення та здатності до створення індивідуального художнього продукту. Отже, вишивка є важливим засобом розвитку креативності учнів на уроках технологій, оскільки поєднує практичну діяльність із творчим самовираженням.

Серед різних видів декоративно-ужиткового мистецтва особливо доцільною є вишивка, яка поєднує ручну працю, художнє конструювання та національно-культурний зміст. Вона створює широкі можливості для творчого варіювання орнаментів, кольорів і композицій, що сприяє розвитку креативності здобувачів освіти.

Розроблено методику використання засобів декоративно-ужиткового мистецтва уроках технологій з метою розвитку креативності учнів (на прикладі технології вишивки). Вона включає такі компоненти: навчання основних елементів вишивки, таких як різні шви; використання паперу або картону для навчання учнів різноманітним технікам вишивки перед тим, як вони почнуть роботу з тканиною; організація роботи над вишивальними проектами, які включають створення конкретного виробу з власним дизайном; використання готових вишивальних наборів, які містять все необхідне обладнання та матеріали для створення конкретного виробу; використання відеоуроків та онлайн-ресурсів для демонстрації різних технік вишивки та надання додаткових пояснень; запрошення досвідчених вишивальниць або майстрів для проведення майстер-класів; організація виставок вишивок, де учні можуть показати свої вироби та поділитися своїми досвідом з іншими.

Експериментальна методика розвитку креативності учнів у процесі вивчення технологій базувалася на використанні засобів декоративно-ужиткового мистецтва. Педагогічний експеримент відбувався у три етапи. *I етап* – констатувальний (аналіз навчальних програм із технологій; організація опитування учителів технологій; проведення анкетування учнів та констатувальних зрізів за методикою П. Торренса з метою виявлення початкового рівня розвитку креативності учнів; розроблення методики розвитку креативності учнів на уроках технологій засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

ISSN 2786-6025 Online

II етап – формувальний, передбачав реалізацію спеціально розробленої методики розвитку креативності учнів на уроках технологій засобами декоративно-ужиткового мистецтва, її регулювання й коригування. *III-й етап* – контрольний, включав кількісний і якісний аналіз результатів педагогічного експерименту, узагальнення, що дало змогу визначити ефективність запропонованої методики.

Експериментальна методика призвела до істотних відмінностей у показниках розвитку креативності учнів контрольних та експериментальних груп. На початковому етапі експериментального дослідження було математично визначено, що контрольні та експериментальні групи мають однакові показники за рівнем розвитку креативності. На кінець експерименту відбулись зміни у експериментальній групі – спостерігалася динаміка зростання кількості учнів з високим та середнім рівнем креативності. У контрольній групі, у якій навчання проводилось за традиційною методикою, суттєвих змін не відбулося. Це засвідчує ефективність експериментальної методики (табл. 2).

Таблиця 2.

Показники креативності до і після формувального експерименту (за методикою П. Торренса)

Показники креативності	Рівень прояву показників креативності	Кількість досліджуваних (у %)			
		Експериментальна група		Контрольна група	
		до експерименту	після експерименту	до експерименту	після експерименту
Швидкість	високий	10	48	8	10
	середній	52	46	52	56
	низький	38	6	40	34
Гнучкість	високий	12	36	4	6
	середній	56	42	60	64
	низький	32	22	36	30
Оригінальність	високий	4	62	6	12
	середній	60	26	48	52
	низький	36	12	42	36
Розробленість	високий	8	64	4	8
	середній	54	28	56	58
	низький	38	8	40	34

Дослідження підтвердило ефективність засобів декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема вишивки, у розвитку креативності здобувачів освіти на уроках технологій. Поєднання практичної діяльності з художньо-творчим самовираженням, використання різноманітних матеріалів, інструментів, візуальних і цифрових ресурсів створює сприятливі умови для розвитку творчого мислення учнів.

Результати педагогічного експерименту засвідчили результативність запропонованої методики, що виявилось у позитивній динаміці показників креативності учнів експериментальної групи. Це дає підстави стверджувати, що впровадження творчих проєктів, індивідуального дизайну виробів, майстер-класів, цифрових ресурсів та презентації учнівських робіт є доцільним і педагогічно ефективним.

Висновки. У результаті проведеного дослідження узагальнено теоретичні положення щодо сутності креативності як важливої якості особистості, що виявляється у здатності до творчого мислення, продукування оригінальних ідей, гнучкості у розв'язанні завдань та створенні нових продуктів діяльності. Встановлено, що розвиток креативності учнів є важливим завданням сучасної технологічної освіти, оскільки сприяє формуванню самостійності, творчої ініціативи та готовності до практичної діяльності.

Запропоновані наукові результати проведеного дослідження не вичерпують усіх аспектів проблеми розвитку креативності учнів старших класів в процесі вивчення технологій.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні можливостей розвитку креативності в умовах дистанційного навчання, розширенні спектра видів декоративно-ужиткового мистецтва, що можуть використовуватися на уроках технологій, а також в адаптації запропонованої методики для різних вікових груп учнів.

Література:

1. Варивончик А.В. Традиційна народна вишивка, як складова українського одягу (XX ст.): навч. посіб. Для студентів ВНЗ. Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 107 с.
2. Васильєва К. В. Декоративно-прикладне мистецтво як симбіоз естетики і функціональності в сучасному дизайні. Експертна думка. 2025. № 1. С. 84–89.
3. Васильєва К. В. Народні декоративні розписи та орнаменти як візуальна мова у сучасному декоративно-прикладному мистецтві та дизайні. Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки, 16–17 травня 2025 р. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 16–18.
4. Коваленко О. О. Декоративно-прикладне мистецтво як засіб формування творчих здібностей учнів старшої школи. Вісник Прикарпатського університету. Серія «Мистецтвознавство». 2014. № 13. С. 199–202.

ISSN 2786-6025 Online

5. Павленко В. В. Креативний підхід до створення розвивального освітнього середовища на засадах Нової української школи. Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти, 2023. Вип 2. С. 263-273.

6. Павленко В.В. Особливості розвитку креативності дітей підліткового віку. Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика: збірник наукових праць / за заг. Редакцією проф. Вітвицької С.С., доц. Колесник Н.Є. Житомир: ФОП Левковець, Ч. I. С. 89–94.

7. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: вид. 2-ге, доп. і перероб. // Укладач О.Є. Антонова. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2014. 100 с.

References:

1. Varyvonchuk A.V. Tradytsiina narodna vyshyvka, yak skladova ukrainskoho odiahu (XX st.) [Traditional folk embroidery as an element of Ukrainian clothing (20th century)]: navch. posib. Dlia studentiv VNZ. Kyiv. Un-t im. B. Hrinchenka, 2013. 107 s.

2. Vasylieva K. V. Dekorativno-prykladne mystetstvo yak symbioz estetyky i funktsionalnosti v suchasnomu dyzaini [Decorative and applied arts as a fusion of aesthetics and functionality in contemporary design]. Ekspertna dumka. 2025. № 1. S. 84–89.

3. Vasylieva K. V. Narodni dekorativni rozpysy ta ornamenti yak vizualna mova u suchasnomu dekorativno-prykladnomu mystetstvi ta dyzaini [Folk decorative paintings and ornaments as a visual language in contemporary decorative and applied arts and design]. Zbirnyk tez dopovidei naukovi konferentsii vykladachiv ta molodykh naukovtsiv Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka z nahody Dniv nauky, 16–17 travnia 2025 r. Zhytomyr : ZhDU im. I. Franka, 2025. S. 16–18.

4. Kovalenko O. O. Dekorativno-prykladne mystetstvo yak zasib formuvannya tvorchykh zdibnosti uchniv starshoi shkoly [Decorative and Applied Arts as a Means of Developing Creative Abilities in High School Students]. Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Serii «Mystetstvoznavstvo». 2014. № 13. S. 199–202.

5. Pavlenko V. V. Kreatyvnyi pidkhid do stvorennia rozvyvalnoho osvitnoho seredovyscha na zasadakh Novoi ukrainskoi shkoly [Creative Approach to Creating a Developmental Educational Environment Based on the Principles of the New Ukrainian School]. Formuvannya kompetentnosti obdarovanoi osobystosti v systemi pozashkilnoi ta vyshchoi osvity, 2023. Vyp 2. S. 263-273.

6. Pavlenko V.V. Osoblyvosti rozvytku kreatyvnosti ditei pidlitkovoho viku [Characteristics of the Development of Creativity in Adolescents]. Profesiina osvita v umovakh intehratsiinykh protsesiv: teoriia i praktyka: zbirnyk naukovykh prats / za zah. Redaktsiieiu prof. Vitvytskoi S.S., dots. Kolesnyk N.Ye. Zhytomyr: FOP Levkovets, Ch. I. S. 89–94.

7. Slovnyk bazovykh poniat z kursu «Pedagogika» [Glossary of Basic Terms from the «Pedagogy» Course]: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchychkh navchalnykh zakladiv: vyd. 2-he, dop. i pererob. // Ukladach O.Ye. Antonova. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU imeni Ivana Franka, 2014. 100 s.

Дата першого надходження статті до видання: 02.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026